

Historia Dębicy

Autor: Tadeusz Dach

Pochodzenie nazwy Dębica wywodzi się od słowiańskiego dębno, dębny - dębowy (niem. Dampfn). Kilka słów o nazwie miejscowości, która zmieniała się na przestrzeni wieków: 1282 – Dampfn, 1287 – Damyz, 1322 – Damece, 1618 – Dames, 1779 - 1945 Damitz. Prof. Łaski w swoim opracowaniu „Dzieje ziemi kołobrzeskiej do czasów jej germanizacji”, podaje, że już w 1282 roku członkiem patrycjatu kołobrzeskiego był rycerz Alexander de Dampfn wywodzący się z Dębicy. Jak się ma ta informacja do podawanych przez M. Vollacka („Das Kolberger Land”), który informuje, że pierwsza pisana informacja o dzisiejszej Dębicy, to dokument biskupa kamieńskiego Konrada IV z 15 kwietnia 1321 roku?

Podaje on, że pod przynależność Kapituły w Kołobrzegu wchodzi proboszcz Borghard z Dębicy (Borghardum plebanum de Damysz – łac., Borghard, Pfarrer von Damitz – niem.). Z tekstu tego wynika, że w tym czasie w Dębicy już była parafia. Według Vollacka (Das Kolberger Land), Dębica została założona na początku XIV wieku przez niemieckich chłopów, o czym miałyby, między innymi, świadczyć niemieckie nazwisko księdza (?) Ciekawa informacja pochodzi z czasów niemieckich, kiedy to opisywano znalezisko z Debicy, z epoki brązu, jakim był nóż krzemienisty (ok. 500 pne.) Nie ma informacji, co stało się z tym przedmiotem po II wojnie światowej. W czasach późniejszych (XVIII w.), według wykazu wasali z 1756 roku biskupstwa w Kamieniu, jest wymieniany Grog Heinrich v. Damitz, który był zobowiązany do lenna (w wysokości 67/20) z miejscowości Leszczyn i Debica w postaci zwierząt kopytnych oraz konia. Do pozostałych części lenna z tych miejscowości, wspólnie, zobowiązani byli bracia Carl Bogislaw, George Anthon i Johann Hennig von Manteuffel. W znanym opisie wielu miejscowości pomorskich Brüggemanna z 1784 roku („Landesbeschreibung Pommerns”), jest podana informacja, że Dębica była podzielona na dwie części. Człowiek „A” miał wówczas 4 rolników, była lennem Manteufflów, a która z kolei posiadała wierzycieli po zmarłym kapitanie Immanuelu von Tilly. W części „B” było 5 rolników i należała do kapianta dragonów Fridricha Lebrecht Rudolph von Schladen. Ponadto w miejscowości znajdowały się kościół, budynek filii kościoła w Drozdowie oraz 17 budynków. W okresie późniejszym nie było już mowy o podziale Dębicy. W 1804 roku posiadaczem Dębicy (również Leszczyna „A” i „B”) był Friedrich Manteuffel, który siedzibę miał w Leszczynie. W Dębicy zostały już tylko gospodarstwa rolne. Pierwszy spis powszechny w Prusach wykazał w 1815 roku 115 mieszkańców Dębicy. Do 1864 roku liczba ludności podwoiła się, by w 1885 roku osiągnąć 462 osoby. W ostatnim spisie mieszkańców (17 maja 1939 roku) było 411 mieszkańców, w tym 59 dzieci do 6 lat oraz 61 dzieci w wieku szkolnym (od 6 do 14 lat). W Dębicy wówczas było 268 osób w wieku produkcyjnym i 36 emerytów i rencistów w wieku powyżej 65 lat. Przy tak dużej ilości dzieci w latach 1897-1900 wybudowano szkołę. Szkoła ta była jednoklasowa, z mieszkaniem dla nauczyciela. Przed I wojną światową nauczycielem był Klug, później do 1930 roku Selke, a ostatnim nauczycielem Walter Streeck. W tym czasie (1939) do szkoły uczęszczało 63 dzieci, w tym 36 chłopców oraz 27 dziewcząt. Wspomnieć też należy, że podczas pierwszego spisu powszechnego w Prusach (1871 rok), wśród mieszkańców Debicy powyżej 10 lat było 14,7% analfabetów, 79% czytało i pisało, a 17 osób nie podało na ten temat informacji. Kościół w Dębicy był od początku jej istnienia. W XIV wieku w Dębicy była już parafia, a pierwszym proboszczem był Borghard. Po reformacji i nowym podziale kościoła ewangelickiego kościół w Dębicy stał się kościołem filialnym dla parafii w Drozdowie, gdzie kolejnymi pastorami byli: - 15.. Dawid Homodt - 1588-1641 Joachim Pagekopf, - 1644-1675 Georg Pagekopf, - 1677-1693 Abel Pistorius, - 1695-1731 Gideon Schultze, - 1732-1764 Peter Gideon Schultze, - 1765-1768 Daniel Christoph Ellendt, - 1770-1812 Benedikt Gotlib Cälius, - 1813-1823 Johann Gottlieb Pricelius, - 1823-1828 Heinrich Ludwig. Eduard Schultze, - 1828-1831 Friedrich Meinhof, - 1832-1833 Johann Karl Ferdinand Bergius, - 1833-1867 Karl Heinrich Ferdinand Uckelej, - 1868-1877 August Herman Gottl. Hertell, - 1878-1891 Johann. Bernh. R. W. G. Carmesin, - 1891 - Georg Heinrich. F. W. Pecker, - -1927 Flemming, - 1927-1934 Walter Brunnemann, -1937-1945 Siegfried Trenkler. Obecny budynek kościoła w Dębicy pochodzi z końca XVII w. Był restaurowany w 1907 r. Kościół jest drewniany o konstrukcji szupowej – ramowej. Prezbiterium jest mniejsze od nawy, zamknięte trójbocznie z boczną zakrystią. Wieża od frontu, jest drewniana częściowo osadzona na nawie. Zwieńczona wielobocznym, kopulastym hełmem blaszanym, osadzonym na ośmiobocznym bębnie. Dach dwukalenicowy, kryty dachówką. Ołtarz renesansowy z 1684 r. Ambona barokowa z XVIII w., wsparta jest na figurze Mojżesza. W miejscowości wierni byli w przeważającej większości ewangelikami (w 1925 roku 98,1 %). Wcześniej przeprowadzane spisy wykazywały, że np. w 1864 roku było dwóch starych luteran, w 1871 roku było w miejscowości 5 żydów, w 1885 6 katolików i 4 żydów, w 1895 roku 6 żydów i w 1905 – 7 żydów. Jak wyglądała administracja miejscowości? Dębica podlegała pod urząd gminy w Drozdowie. Burmistrzami Dębicy byli: do 1912 roku Theodor Lettow, później do 1931 roku Heinrich Dettmann, do 1935 roku Hugo Gruhlke i do końca wojny Paul Henke. Posterunek andarmerii mieścił się w Rymaniu (kapitan andarmerii Dopke). Sąd rejonowy dla Dębicy znajdował się w Karlinie.

W miejscowości szereg osób prowadziło równie, jak byśmy dziś to określili, działalność gospodarczą: w 1937 r. firmę budowlaną prowadzi Albert Behling, a 1941 Emil Bolduan i W. Meyer, gospodę, stację benzynową i sklep - Bernhard Kröning, sklep z materiałami budowlanymi - Karl Zemlin, młyn - Richard Frank (był położony na wzgórzu poza wsią), kowalstwo - Herbert Grunwaldt, krawiectwo - Paul Wodtke, szewc - Erich Bettin, stolarz - Ernst Deitlaff, urząd pocztowy - Wilhelm Güths. W Debicy istniała też kasa oszczędnościowa i zapomogowo-pożyczkowa. Rolnictwo w Debicy na przestrzeni wieków oparte było głównie na uprawie żyta, owsa, ziemniaków roślin pastewnych. Hodowano konie, bydło, trzodkę chlewną. We wcześniejszym okresie do pewnego stopnia miało też hodowla owiec.

W 1939 roku, 15 rolników posiadało powyżej 20 ha ziemi, 15 posiadało 10 - 20 ha ziemi, 7 rolników posiadało gospodarstwa o powierzchni 5 - 10 ha ziemi, a 24 gospodarstwa posiadały 0,5 - 5 ha ziemi (byli to rzemieślnicy, robotnicy itp.). Wymieńmy tylko tych największych: Albert Jahnke - 66 ha, Erich Reimer - 45,5 ha, Franz von Lettow - 38,5 ha, Friedbert Manke - 37 ha, Bernhard Koehler - 32,5 ha, Konrad Huse - 32 ha, Elise Reimer - 32 ha, Paul Kleist - 31 ha, Albert Westphal - 27 ha, Walter Reimer - 22 ha, Paul Gründemann - 20,5 ha, Hugo Gruhlke - 20,5 ha, Emil Pagel - 20 ha, Hans Pagenkopf - 20 ha. 4 marca 1945 roku do miejscowości weszły wojska rosyjskie. Zdjęcia: 1. Zdjęcia kościoła z początku XX wieku pochodzą z M.Vollack "Das Kolberger Land". 2. Zdjęcie współczesne - T.Dach. Jeżeli posiadacie Państwo fotografie lub dokumenty z okresu przed końcem II wojny światowej lub też z okresu zaraz po wojnie, proszę o kontakt. Wykorzystam je w dalszych opracowaniach historii tej miejscowości.